

Stadsbyggnadspriset

Förslag till ny process och organisation

Stadsbyggnadskontoret
Ledningsgruppen för stadsbyggnad

Upprättad: 2022-04-05
Ansvariga: Elisabet Corengia
Anna Modin
Maria Olsbäck

Åke Hesslekrans
(uppdragsgivande chef)

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund	3
Syftet med översynen av priserna och uppdraget.....	3
Så här har arbetsgruppen gått tillväga	4
Förslag till ny process för Stadsbyggnadspriset.....	4
Ett pris för stadsbyggnad	4
Ett pris som omfattar brett.....	5
En beslutande, rådgivande och operativ organisation	5
Kommunikation och målgrupper	6
En årlig återkommande process	7
Nya stadgar.....	8
Bilagor.....	9
1.1 Förslag till nya stadgar	9
1.2 Förslag till bedömningskriterier	11

Inledning

Bakgrund

Sedan 1982 delar Malmö stad årligen ut Stadsbyggnadspriset för att belöna värdefulla förbättringar av Malmös stads- och livsmiljöer. Syftet och formen för Stadsbyggnadspriset med bland annat jurysammansättning och prisutdelning regleras av stadgar beslutade av kommunfullmäktige. År 2001 tillkom Gröna Larsen för att uppmärksamma ett miljömässigt hållbart byggande.

Stadsbyggnadspriset och Gröna Larsen har funnits under lång tid och är uppskattade av branschen. Begränsningar i stadgarna har dock varit ett hinder till förnyelse. Hösten 2021 beslutade därför ledningsgruppen för stadsbyggnad att ge en arbetsgrupp i uppdrag att göra en översyn av priserna.

Syftet med översynen av priserna och uppdraget

I uppdraget ingår att utreda och analysera möjligheter till förbättringar av såväl priserna som processen kring dem. Syftet med översynen är att:

- Få in dynamik i priserna, så att de följer med sin tid.
- Få en ändamålsenlig process vad avser innehåll, organisation, ägarskap, ansvar och resurser.
- Få in en bredd av perspektiv och stimulera till ökat engagemang.
- Stärka kopplingen till Arkitekturstaden Malmö, Miljöbyggstrategi för Malmö och andra initiativ som bidrar till att skapa goda livsmiljöer och ett hållbart Malmö.

Arbetet ska leda fram till ett förslag till årlig process för ett eller flera priser för stadsbyggnad. Vid behov ska arbetsgruppen ta fram ett förslag till nya stadgar för Stadsbyggnadspriset och bereda ett ärende om ändring av nuvarande stadgar till kommunfullmäktige.

Så här har arbetsgruppen gått tillväga

För att få en nulägesbild; vad som är bra med priserna och processen idag, men också vilka utmaningar/möjligheter till förbättringar som finns har arbetsgruppen fångat in synpunkter, idéer och tankar genom:

- Frågeformulär till nuvarande jurymedlemmar och till en referensgrupp.
- Frågeformulär till runt 150 byggaktörer, fastighetsägare och arkitektkontor.
- Omvärldsspaning hur andra städer eller organisationer i Sverige, Norden och Europa gör.
- Workshops med referensgrupp bestående av stadsarkitekt, två programarkitekter, stadsbyggnadsstrateg och exploateringsingenjör.
- Workshop och avstämningar med ledningsgruppen för stadsbyggnad.

Förslag till ny process för Stadsbyggnadspriset

Ett pris för stadsbyggnad

Syftet med Gröna Lansen är att lyfta fram föredömliga projekt som sticker ut från mängden när det gäller klimatsmarta lösningar. Men förutsättningarna har förändrats över tid och idag är miljö- och klimatfrågorna en självklar del av god arkitektur och stadsbyggnad. Det innebär att det blir allt svårare att motivera varför ett särskilt hållbarhetspris som Gröna Lansen ska delas ut.

Stadsbyggnadspriset har en fortsatt viktig historia att berätta om samtidens arkitektur och stadsbyggnad. Det har potential att kunna lyfta och belöna olika typer av projekt och inte enbart byggnader och nybyggnation. Genom att utse flera finalister är det möjligt att uppmärksamma bredden inom stadsbyggnad. Det ger också flexibilitet de år då antalet relevanta projekt är begränsade.

Genom att dela ut ett pris för stadsbyggnad – Stadsbyggnadspriset – blir priset mer kraftfullt, det är enklare att kommunicera och ger ökad synlighet. För att uppmärksamma särskilda insatser som bidragit till att utveckla Malmös livsmiljöer har juryn också möjlighet att ge hedersomnämning.

Ett pris som omfamnar brett

Stadsbyggnadspriset ska främja kvaliteten i den byggda miljön, såväl i befintliga miljöer och vid nybyggnation. Stadsbyggnadspriset ska belöna projekt som på ett förebildligt sätt skapar hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer.

Projekt som belönas ska visa på helhetsperspektiv och långsiktighet samt höga ambitioner och nytänkande. En sammantagen bedömning görs av respektive projekt utifrån förebildlighet gällande social hållbarhet, arkitektonisk kvalitet och miljömässig hållbarhet. Detta speglar begreppen funktion, form och framtid från Malmö stads arkitekturprogram, *Arkitekturstaden Malmö (KF, maj 2018)*.

Även projektets betydelse för Malmös utveckling vägs in i bedömningen. Stadsbyggnadspriset ska lyfta fram och belöna projekt som svarar på aktuella behov och utmaningar i linje med Malmö stads målsättningar för den byggda miljön; projekt som kan inspirera andra och få effekter på Malmös fortsatta utveckling.

En närmare beskrivning av förslaget till bedömningskriterier finns i bilaga 1.2.

En beslutande, rådgivande och operativ organisation

En organisation uppdelad i tre delar med en beslutande jury, ett rådgivande expertråd och ett operativt kansli, ger möjlighet att särskilja och tydliggöra olika roller och arbetsuppgifter. Genom att hålla nere antalet deltagare i jury och expertråd kan processen bli mer effektiv.

I juryn deltar politiker och beslutsfattare

Juryn beslutar om finalister, vinnare och hedersomnämmande, efter expertrådets rekommendationer. I juryn deltar representanter för stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden och kommunstyrelsen samt förvaltningsdirektörerna. Stadsbyggnadsnämndens ordförande är ordförande för juryn.

Expertrådet bidrar till kvalitetssäkring och aktualitet

Expertrådet bedömer nominerade projekt och ger råd till juryn inför beslut. I expertrådet deltar främst externa personer med bred kompetens inom stadsbyggnad och stadsarkitekten är ordförande. Balans i representation från näringsliv, akademi och civilsamhälle samt mellan kön, bakgrund, lokalkännedom och utifrånperspektiv ska eftersträvas.

Kansliet ger administrativt och kommunikativt stöd

Kansliet samordnar den årliga processen. De sammanställer underlaget till expertrådet, sköter administrationen och ansvarar för kommunikationen och arrangemang under processens gång. Vid behov kan kansliet ta hjälp av olika sakkunskaper inom förvaltningarna.

En närmare beskrivning av arbetsuppgifter och tidsåtgång för juryn, expertrådet och kansliet finns i bilaga 1.3 Förslag till organisation och bilaga 1.4 Förslag till arbetsgång.

Kommunikation och målgrupper

Stadsbyggnadspriset har möjlighet att berätta en historia och kommunikationen kan bidra till att skapa mervärde. Det finns en tydlig början och ett tydligt slut på processen. Däremellan, under processens gång, finns uppslag till berättelser genom allt material som samlas in och genom olika möten som sker.

Berättelser som genom exempel på god arkitektur och stadsbyggnad, visar på Malmö stads ambitioner för utvecklingen av staden. Berättelser om hur platsen, byggnaden eller miljön upplevs och används eller om människorna bakom den. Berättelser som väcker intresse för stadsbyggnad och bidrar till att stärka bilden av Malmö som en arkitekturstad i framkant. Något som i sin tur kan väcka stolthet hos branschen och bland Malmöborna, politiker och medarbetare inom Malmö stad.

Expertrådet kan verka som länk till branschen och bidra till att skapa ökad förståelse bland Malmöborna. Uppstarten är ett första tillfälle att skapa intresse för årets stadsbyggnadspris genom expertrådets ögon. Fokus i kommunikationen blir på vad priset handlar om och mindre om att få in så många förslag på projekt som möjligt. Att använda expertrådet i kommunikationen ökar också trovärdigheten.

Ett önskemål som kommit fram under arbetets gång är att få in Malmöbornas och användarnas perspektiv i processen. Att skapa engagemang bland olika målgrupper är dock en uppgift som kräver utökade resurser. Det vore till exempel värdefullt att få in barn och ungas perspektiv i processen genom samarbeten med skolor och bibliotek.

En öppen prisceremoni och ett öppet hus hos finalisterna för allmänheten blir också tillfällen för återkoppling. På plats kan besökarnas upplevelser och synpunkter fångas in.

En årlig återkommande process

Den årligen återkommande processen för Stadsbyggnadspriset ser i stora drag ut som följer. Ett mer preciserat förslag till arbetsgång finns i bilaga 1.4 Förslag till arbetsgång.

januari - uppstart och inriktning

I samråd med stadsarkitekten sätts expertrådet samman. Kansliet börjar planeringen av årets process; inriktning kring kommunikationsinsatser, datum för möten och prisceremoni spikas och kommuniceras till jury och expertråd.

februari - kommunikation av årets stadsbyggnadspris

Kommunikationsinsats om årets Stadsbyggnadspris; Expertrådets medlemmar presenteras och nomineringen öppnar. Det är nu möjligt för allmänheten att skicka in förslag på projekt.

mars/april - sammanställning och beredning av inkomna förslag

Den 31 mars stänger inlämningen av förslag. Därefter sammanställer och bereder kansliet underlag för inkomna förslag till expertrådet.

april/maj – expertrådet bedömer inkomna förslag

Expertrådet samlas och går igenom inkomna förslag och gör en bedömning efter kriterierna för Stadsbyggnadspriset. Expertrådet väljer ut ett antal projekt som de vill rekommendera för juryn. Kansliet gör en sammanställning av utvalda projekt inför juryns möte. Samtidigt pågår planering av arrangemang och kommunikationsinsatser i samband med prisceremonin.

maj/juni – besiktningstur och beslutsmöte

Juryn och expertrådet besöker projekten på plats och avslutar med ett beslutsmöte. Juryn motiverar sina beslut av finalister och vinnare muntligen, expertrådet skriver motiveringarna med stöd av kansliet.

juni/juli/augusti – kommunikation och förberedelser

Kansliet förbereder kommunikation och allt praktiskt inför prisceremoni och kringarrangemang som öppet hus. Foto och filmproduktion av projekt, kommunikation i olika media och pressaktiviteter.

augusti/september – prisutdelning och öppet hus

Prisceremoni och öppet hus hos finalisterna i samband med eller dagarna efter prisceremonin. Juryn och expertrådet deltar under prisceremonin. Kansliet ansvarar för prisceremoni och samordnar och kommunicerar

kringarrangemang som öppet hus. Allmänheten kan delta i prisceremonin och öppet hus.

september – utvärdering, reflektion och lärdomar

Expertrådet träffas för att dra lärdomar av årets process och föreslå nya deltagare till kommande års expertråd. Kansliet utvärderar arrangemang och kommunikationsinsatser.

Nya stadgar

För att förslaget till ny process för Stadsbyggnadspriset ska kunna genomföras, behöver gällande stadgar för Stadsbyggnadspriset ändras. Det kräver beslut i stadsbyggnadsnämnden, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Förändringen av stadgarna rör vad priset belönar, hur juryns sammansättning ser ut, hur förslag nomineras och hur prisutdelningen ska gå till.

Förslag till nya stadgar finns i bilaga 1.1.

Bilagor

1.1 Förslag till nya stadgar

§1 Syftet med priset

Malmö stad delar årligen ut Stadsbyggnadspriset för att främja kvaliteten i den befintliga byggda miljön och vid nybyggnation. Stadsbyggnadspriset belönar projekt som på ett förebildligt sätt skapar hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer.

§2 Urvalskriterier och bedömning

Projekt ska vara belägna i Malmö kommun och ska vara färdigställda inom de senaste tre åren.

Hela miljöer, byggnader, utemiljöer och förändringar av dessa kan belönas. Om- till- och nybyggnation, renovering och restaurering kan belönas.

Vid bedömning läggs vikt på social hållbarhet, arkitektonisk kvalitet och utförande, långsiktighet och miljömässig hållbarhet samt projektets betydelse för Malmös utveckling.

§3 Juryns och expertrådets uppgift och sammansättning

Juryn beslutar om vilket projekt som ska belönas med Stadsbyggnadspriset. Stadsbyggnadsnämnden och tekniska nämnden deltar med vardera två representanter och kommunstyrelsen med en representant. Från stadsbyggnadskontoret och fastighets- och gatukontoret kan direktörerna delta. Ordförande för juryn är stadsbyggnadsnämndens ordförande.

Expertrådet bedömer förslagen på projekt som kommit in och ger råd till juryn inför beslut. Expertrådet består av personer med en bred kompetens inom stadsbyggnad och Malmös stadsarkitekt är ordförande.

§4 Nominera projekt

Förslag kan lämnas in av enskilda personer, av organisationer, av anställda inom Malmö stad, av expertrådet och juryn. Malmö stad ska offentligt efterlysa förslag till projekt och det ska vara möjligt att lämna förslag under minst fyra veckor.

§5 Pristagare

Diplom delas ut till projektets upphovsmakare och uppdragsgivare.

Malmö stad kan välja att inte dela ut priset.

§6 Priset

Stadsbyggnadspriset består av en bronsplakett som sätts upp på projektet.

§7 Prisutdelning

Priset delas ut under en prisutdelning som Malmö stad arrangerar. Det kan vara ett enskilt arrangemang eller ett samarrangemang.

1.2 Förslag till bedömningskriterier

Stadsbyggnadspriset ska främja kvaliteten i den byggda miljön, såväl i befintliga miljöer och vid nybyggnation. Stadsbyggnadspriset ska belöna projekt som på ett förebildligt sätt skapar hållbara, inkluderande och vackra livsmiljöer.

Projekt som belönas ska visa på helhetsperspektiv och långsiktighet samt höga ambitioner och nytänkande. En sammantagen bedömning görs av respektive projekt utifrån förebildlighet gällande social hållbarhet, arkitektonisk kvalitet, samt miljömässig hållbarhet. Detta speglar begreppen funktion, form och framtid från Malmö stads arkitekturprogram, *Arkitekturstaden Malmö (KF, maj 2018)*. Förebildligheten bedöms utifrån vilken typ av lösningar och ambitioner som vid tidpunkten är brukliga för projekttypen och på vilket sätt det aktuella projektet uppvisar bättre, mer ambitiösa eller nytänkande lösningar.

Även projektets betydelse för Malmös utveckling vägs in i bedömningen. Stadsbyggnadspriset ska lyfta fram och belöna projekt som svarar på aktuella behov och utmaningar i linje med Malmö stads målsättningar för den byggda miljön; projekt som genom sin förebildlighet kan fungera som inspiration för andra och få effekter på Malmös fortsatta utveckling.

Aktuella samhällsutmaningar, behov och Malmö stads mål, men även vilka lösningar som går utöver det som är brukligt, kommer att förändras över tid. På så vis kommer bedömningarna och de insatser som Stadsbyggnadspriset premierar följa med och spegla tiden.

Nedan följer en fördjupande beskrivning av vad som vägs in i bedömningen av social hållbarhet, arkitektonisk kvalitet samt miljömässig hållbarhet. Med förändringar av utmaningar, behov och Malmö stads målsättningar kan frågeställningarna efter hand behöva justeras.

FUNKTION: Social hållbarhet

Bedömningen av social hållbarhet utgår från hur projektet bidrar till att den byggda miljön i Malmö blir mer inkluderande, mer attraktiv och tillgängligt för fler. Centrala frågeställningar är i nuläget:

- Vilka funktioner tas tillvara eller tillförs platsen och Malmö? Vilka kan ta del av och använda dem?
- Hur bidrar projektet till ett mer inkluderande Malmö?
- Hur främjar projektet utvistelse och livet i stadens rum?

Exempel på aspekter som beaktas och vägs in i bedömningen av social hållbarhet är:

- Inkludering av och tillgänglighet för människor med olika förutsättningar.
- Möjligheter utevistelse exempelvis i form av umgänge, lek och fysisk aktivitet, förhållanden för fotgängare och cyklister, vind- och sol.
- Blandning av funktioner och bostadstyper, eventuellt delade funktioner, mötesplatser och utemiljöer.
- Användning och utformning av bottenvåningar och kantzoner, entréförhållanden.
- Delaktighet och sociala åtaganden i processen och i förvaltningen

FORM: Arkitektonisk kvalitet

Bedömningen av arkitektonisk kvalitet omfattar projektets gestaltade kvaliteter såsom rumsliga och estetiska aspekter samt utförandet. Centrala frågeställningar är i nuläget:

- Hur bidrar projektet till att ta tillvara eller stärka Malmös särart och platsens karaktärsdrag?
- Vilka är projektets rumsliga och estetiska kvaliteter?
- Hur är utförandet?

Exempel på aspekter som beaktas och vägs in i bedömningen av arkitektonisk kvalitet och utförande är:

- Förhållningssätt till platsens värden och karaktärsdrag
- Tillvaratagande och utveckling av kulturmiljövärden
- Volymhantering, skala, proportioner och uttryck
- Omsorg i materialval, detaljering och utförande
- Interiöra och exteriöra rumssamband och kvaliteter samt ljusförhållanden
- Växtlighet, vattenelement, konstnärlig utsmyckning och ljussättning

FRAMTID: Miljömässig hållbarhet

Bedömningen av miljömässig hållbarhet omfattar dels åtgärder som vidtagits för att reducera projektets miljö- och klimatpåverkan, bidra till samhällets

motståndskraft mot ett förändrat klimat, samt projektets beständighet och användbarhet över tid. Centrala frågeställningar är i nuläget:

- Hur bidrar projektet bidra till att reducera negativ miljö- och klimatpåverkan?
- Hur bidrar projektet till att möta konsekvenserna av ett förändrat klimat?
- Hur kommer projektet att åldras, vilket underhåll kommer krävas och kan projektet användas för andra ändamål i framtiden?

Exempel på aspekter som beaktas och vägs in i bedömningen av miljömässig hållbarhet är:

- Livslängd, klimat- och miljöpåverkan under uppförande, användning och förvaltning
- Energi- och transportlösningar
- Främjande av klimatsmarta beteenden
- Ekologiska värden och biologisk mångfald
- Klimatanpassning och dagvattenhantering
- Förutsättningar för att underhållas och åldras väl
- Förutsättningar för olika användning över tid